

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет хімії, екології та фармацевтики
Кафедра органічної хімії та фармацевтики

СИЛАБУС
нормативного освітнього компонента
«ЕТИКА І ДЕОНТОЛОГІЯ У ФАРМАЦІЇ»
підготовки Магістра
Галузі знань 22 – Охорона здоров'я
спеціальності 226 – Фармація, промислова фармацевтика
Освітньо-професійної програми – Фармація

Луцьк – 2022

Силабус освітнього компонента «Етика і деонтологія у фармації» підготовки магістра, галузі знань 22 – Охорона здоров'я, спеціальності 226 – Фармація, промислова фармація, форма навчання – денна, за навчальним планом, затвердженим 2022 р.

Розробник: **Сметаніна К.І.**, кандидат фармацевтичних наук, доцент кафедри органічної хімії та фармації.

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми: д.фарм.н., проф. **Федоровська М.І.**

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри органічної хімії та фармації

Протокол № 1 від 31 серпня 2022 р.

Завідувач кафедри: к.х.н., доцент **Сливка Н.Ю.**

I. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	Галузь знань 22 «Охорона здоров'я» Спеціальності 226 «Фармація, промислова фармація» Освітньої програми «Фармація» Підготовки магістра	Нормативний
Кількість годин/кредитів: 90/3		Рік навчання: 1-ий
		Семестр: 1-ий
		Лекції: 12 год
		Практичні (семінарські): 32 год
ІНДЗ: немає		Самостійна робота: 40 год
		Консультації: 6 год
Мова навчання		Форма контролю: залік
	Українська	

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

Прізвище, ім'я та по батькові: Сметаніна Катерина Іванівна

Науковий ступінь: кандидат фармацевтичних наук

Вчене звання: доцент кафедри технології ліків та організації і економіки фармації ЛНМУ ім. Данила Галицького

Посада: доцент кафедри органічної хімії та фармації

Контактна інформація: 0957342701, Kateryna.Smetanina@vnu.edu.ua

Дні занять: <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi>

<http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис освітнього компонента

Анотація курсу. Освітній компонент «Етика і деонтологія у фармації» належить до обов'язкових дисциплін професійної підготовки фахівців спеціальності «226 Фармація, промислова фармація», ОПП «Фармація», яка призначена для здобувачів вищої освіти денної форми навчання (5 р.н.)

ОК «Етика і деонтологія у фармації» є необхідною складовою частиною підготовки бакалавра/магістра фармації. Вона вивчає етичні норми і основи, які використовуються фармацевтами у професійному спілкуванні з пацієнтами (відвідувачами аптек), лікарями, медсестрами, колегами, представниками інших фармацевтичних організацій та допомагають вижити аптечній організації в конкурентному середовищі.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент набуває навички розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній фармацевтичній діяльності із застосуванням етико-деонтологічних положень, ясно і недвозначно доносити свої висновки та знання до аудиторії.

1. Предметом вивчення ОК є етичні, духовні, моральні, психологічні проблеми, що виникають перед суспільством у трикутнику «лікар-пацієнт-провізор (фармацевт)».

2. Пререквізити.

Етика і деонтологія у фармації виникла і розвивається в системі філософського знання та складає важливу частину в культурі людства. Вона нерозривно пов'язана з українською мовою, оскільки грамотне спілкування є запорукою успіху фахівця; інтегрується з дисциплінами, що вивчаються відповідно до навчального плану: латинською мовою, філософією, вступом у фармацію, іноземною мовою (за професійним спрямуванням), інформаційними технологіями у фармації, безпекою життєдіяльності, основами біоетики та біобезпеки, гігієною у фармації та екологією, фармакологією, фармакогнозією, технологією ліків, фармацевтичним правом та законодавством, фармакоекономікою, фармацевтичним та медичним товаровознавством, токсикологічною та судовою хімією, охороною праці та охороною праці в галузі, організацією та економікою фармації, клінічною фармацією та фармацевтичною опікою, фармацевтичним менеджментом та маркетингом, біофармацією, соціальною фармацією, системами якості у фармації, тощо. Що передбачає її викладання з формуванням умінь застосовувати знання з етики та деонтології у процесі подальшого навчання, а також у професійній діяльності.

3. Мета і завдання навчальної дисципліни.

Метою викладання ОК «Етика і деонтологія у фармації» є набуття студентами вмінь з основ етики та деонтології у фармації на підставі формування системи знань з моралі, етики та деонтології, біоетики, соціально-психологічних механізмів спілкування і взаємодії для майбутньої соціально-етичної роботи в умовах фармацевтичного ринку.

Основними **завданнями** вивчення є розуміння сутності, основних понять моралі, етики та деонтології у фармації, біоетики, набуття вмінь використовувати базові інструменти успішного спілкування та взаємодії.

4. Результати навчання (компетентності).

Засвоєння ОК «Етика і деонтологія у фармації» формує у студентів професійні компетенції, завдяки яким випускник навчального закладу формується як компетентна

особистість, готовий до самореалізації в соціумі й особистому житті.

Завдяки професійним компетенціям випускник:

- володіє інформацією;
- здатний до аналізу ситуації і прийняття рішення;
- налаштований на діяльність, спрямовану на успішне розв'язування проблем на основі здобутих знань, і досвіду;
- готовий до самонавчання, комунікабельний.

Очікувані результати навчання:

- впроваджувати принципи фармацевтичної етики та деонтології під час консультування та відпуску лікарських засобів і товарів аптечного асортименту;
- трактувати і використовувати поняття моралі, етики та деонтології в професійній діяльності;
- формулювати власну думку щодо сучасних досягнень науки та практики медицини та фармації з точки зору етичних аспектів;
- впроваджувати принципи диференційованого підходу до відвідувачів аптеки;
- характеризувати вимоги ВООЗ до сучасного фармацевтичного працівника;
- трактувати та виконувати основні положення Етичного кодексу фармацевтичних працівників України;
- відтворювати алгоритм спілкування фармацевта з пацієнтом під час здійснення ним фармацевтичної опіки;
- імплементувати вимоги Належної аптечної практики (GPP) в професійну діяльність;
- давати характеристику факторів сьогодення, що негативно впливають на діяльність аптек (за матеріалами ВООЗ);
- характеризувати моральність взаємовідносин «фармацевтичний працівник – відвідувач аптеки», «лікар – хворий – фармацевтичний працівник», «фармацевтичний працівник – фармацевтичний працівник»;
- трактувати поняття корпоративної культури організації;
- визначати фактори, які впливають на морально-психологічний клімат в організації;
- характеризувати демотивуючі чинники в роботі фармацевтичних працівників та можливості їх усунення;
- розуміти суть і значення фармацевтичного обслуговування та фармацевтичної послуги у різних аспектах як однієї з форм соціального забезпечення;
- визначати роль біоетики у вирішенні сучасних проблем медицини і фармації;
- характеризувати біоетичні аспекти клінічних випробувань лікарських засобів;
- вирішувати ситуаційні завдання з питань біоетики;
- вирізняти належне та неналежне виконання професійних обов'язків фармацевтичними працівниками;
- застосовувати етичні критерії ВООЗ з просування ЛЗ на ринку, визначати їх мету та сферу використання;
- виконувати рекомендації з Належної промоції лікарських засобів професіоналам охорони здоров'я;
- розуміти суть, значення і особливості реклами лікарських засобів та медичних виробів серед працівників системи охорони здоров'я та населення;
- аналізувати причини, що перешкоджають ефективній роботі колективу і можливості їх усунення;
- бути проінформованими щодо видів юридичної відповідальності фармацевтичних працівників;

- знати основні види злочинів у сфері службової діяльності фармацевтичних працівників та усвідомлювати кримінальну відповідальність за їх скоєння;
- аналізувати шляхи запобігання помилкам фармацевтичних працівників;
- характеризувати ятрогенні захворювання.

Під час вивчення освітнього компонента «Етика і деонтологія у фармації» у здобувача освіти формуються наступні компетентності:

Інтегральна компетентність (ИИТ):

Здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми у професійній фармацевтичній діяльності із застосуванням положень, теорій і методів фундаментальних, хімічних, технологічних, біомедичних і соціально-економічних наук; інтегрувати знання та вирішувати складні питання, формулювати судження за недостатньої або обмеженої інформації; ясно і недвозначно доносити свої висновки та знання, розумно їх обґрунтовуючи, до фахової та нефахової аудиторії.

Загальні компетентності (ЗК):

- ЗК 1. Здатність діяти соціально відповідально та громадянсько свідомо.
- ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 4. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, вчитися і бути сучасно навченим.
- ЗК 6. Знання і розуміння предметної області та розуміння професії.
- ЗК 7. Здатність до адаптації та дії у новій ситуації.
- ЗК 8. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, здатність спілкуватися іноземною мовою на рівні, що забезпечує ефективну професійну діяльність.
- ЗК 9. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК 10. Здатність до вибору стратегії спілкування, здатність працювати в команді та з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності.
- ЗК 13. Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- ЗК 14. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій; здатність вести здоровий спосіб життя.

Фахові компетентності (ФК):

- ФК 12. Здатність використовувати у професійній діяльності знання нормативно-правових, законодавчих актів України та рекомендацій належних фармацевтичних практик.
- ФК 13. Здатність продемонструвати і застосовувати у практичній діяльності комунікативні навички спілкування, фундаментальні принципи фармацевтичної етики та деонтології, що засновані на моральних зобов'язаннях і цінностях, етичних нормах професійної поведінки та відповідальності відповідно до Етичного кодексу фармацевтичних працівників України і керівництв ВООЗ.

Програмні результати навчання:

- ПРН 1. Проводити професійну діяльність у соціальній взаємодії, яка базується на гуманістичних і етичних засадах; ідентифікувати майбутню професійну діяльність як соціально значущу для здоров'я людини.
- ПРН 4. Демонструвати вміння самостійного пошуку, аналізу і синтезу інформації з

різних джерел і використання цих результатів для рішення типових та складних спеціалізованих завдань професійної діяльності.

ПРН 5. Позиціонувати свою професійну діяльність та особистісні якості на фармацевтичному ринку праці; формулювати цілі власної діяльності з урахуванням суспільних і виробничих інтересів.

ПРН 6. Аргументувати інформацію для прийняття рішень, нести відповідальність за них у стандартних і нестандартних професійних ситуаціях; дотримуватися принципів деонтології та етики у професійній діяльності.

ПРН 7. Виконувати професійну діяльність з використанням креативних методів та підходів.

ПРН 8. Здійснювати професійне спілкування державною мовою, використовувати навички усної комунікації іноземною мовою, аналізуючи тексти фахової спрямованості, та перекладати іншомовні інформаційні джерела.

ПРН 9. Здійснювати професійну діяльність, використовуючи інформаційні технології, інформаційні бази даних, системи навігації, Internet-ресурси, програмні засоби та інші інформаційно-комунікаційні технології.

ПРН 10. Дотримуватися норм спілкування у професійній взаємодії з колегами, керівництвом, споживачами, ефективно працювати у команді.

ПРН 24. Планувати і реалізовувати професійну діяльність на основі нормативно-правових актів України та рекомендацій належних фармацевтичних практик.

ПРН 25. Сприяти збереженню здоров'я, зокрема профілактиці захворювань, раціональному призначенню та використанню лікарських засобів. Виконувати сумлінно свої професійні обов'язки, дотримуватися норм законодавства щодо просування та реклами лікарських засобів. Володіти психологічними навичками спілкування для досягнення довіри і взаєморозуміння з колегами, лікарями, пацієнтами, споживачами.

5. Структура освітнього компонента

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					Форма контр./ Бали
	Разом	у тому числі				
		Лекц.	Практ.	Самос.	Конс.	
Змістовий модуль 1. Етичні, біоетичні та деонтологічні аспекти – складові моральності фармацевтичних працівників						
Тема 1. Професійна етика фармацевтичних працівників	4	-	2	2	-	НСп-1 СР-1
Тема 2. Історичний шлях становлення фармацевтичної етики	5	-	2	3	-	НСп-1 Т-2 СР-1 ІРС-2
Тема 3. Етика в системі знання про мораль. Моральна духовність. Моральна свідомість.	9	2	2	4	1	НСп-1 СР-1 Т-2
Тема 4. Етична поведінка. Професійна моральність і свобода	6	2	2	2	-	СР-1 Т-2 ІРС-2
Тема 5. Етичні принципи взаємостосунків фармацевтичних працівників. Історія формування фармацевтичної етики. Формування особистості провізора	8	1	2	4	1	НСп-1 Т-2 ІРС-2

Тема 6. Основи професійних комунікацій	5	1	2	2	-	Тр-1 Т-2 СР-1 ІРС-2
Тема 7. Морально-психологічний клімат в колективі	6	2	2	2	-	СР-1 Т-2 ІРС-1
Тема 8. Стимулювання роботи фармацевтичних працівників	5	-	2	3	-	Тр-1 Т-2 СР-1 ІРС-1
Тема 9. Експрес-контроль	2	-	2	-	-	Т-15
Разом за ЗМ 1	50	8	18	22	2	52
Змістовий модуль 2. Етичні, моральні, деонтологічні основи взаємодії суб'єктів на фармацевтичному ринку. Основи фармацевтичної етики і деонтології						
Тема 10. Біоетика як сучасний напрямок медицини та фармації	4	-	2	2	-	Тр-1 Т-2 СР-1 ІРС-2
Тема 11. Етичні та фармацевтичні принципи просування ЛЗ на фармацевтичний ринок	7	2	2	3	-	НСп-1 Т-2 ІРС-1 СР-1
Тема 12. Етичні аспекти керівництва трудовими колективами в аптечних /фармацевтичних організаціях	7	-	2	4	1	НСп-1 Т-2 ІРС-2
Тема 13. Бізнес-етика	4	-	2	2	-	Тр-1 Т-2 СР-1 ІРС-2
Тема 14. Права та відповідальність фармацевтичного працівника	6	-	2	3	1	НСп-1 Т-1 СР-1 ІРС-2
Тема 15. Етичні принципи при самостійному лікуванні безрецептурними препаратами в світовій практиці. Належна аптечна практика. Захист прав споживача.	9	2	2	4	1	Тр-1 Т-2 СР-1 ІРС-2
Тема 16. Експрес-контроль	3	-	2	-	1	Т-10 ВСЗ-5
Разом за ЗМ 2	40	4	14	18	4	48
Усього годин	90	12	32	40	6	
Усього балів						100

*Форма контролю: НСп- навички професійного спілкування, ВСЗ – виконання самостійного завдання, Т-тести, Тр- тренінг, СР – самостійна робота, ІРС – індивідуальна робота студента

6. Тематичні плани

6.1. Тематичний план лекцій

№ за/п	Тема	К-сть годин
1	Етика. Суть моралі. Поняття моральної свідомості	2
2	Етична поведінка. Професійна моральність	2
3	Етичні принципи взаємостосунків суб`єктів фармації. Історія формування фармацевтичної етики. Формування особистості провізора і роль етики при цьому. Взаємостосунки лікар – хворий-провізор	2
4	Аптечний колектив і професійні відносини в ньому. Взаємостосунки між провізорами і торговими представниками, суб`єктами фармації і державою.	2
5	Етика просування лікарських препаратів на ринок. Критерії ВООЗ. Етика бізнесу у фармації	2
6	Етичні принципи при самостійному лікуванні безрецептурними препаратами в світовій практиці. Належна аптечна практика. Захист прав споживача.	2
Усього		12 год

6.2. Тематичний план практичних занять

№ з/п	Тема	К-ть Годин
Змістовий модуль 1. Етичні, біоетичні та деонтологічні аспекти – складові моральності фармацевтичних працівників		
1	Професійна етика фармацевтичних працівників	2
2	Історичний шлях становлення фармацевтичної етики	2
3	Етика в системі знання про мораль. Моральна духовність. Моральна свідомість.	2
4	Етична поведінка. Професійна моральність і свобода	2
5	Етичні принципи взаємостосунків фармацевтичних працівників. Історія формування фармацевтичної етики. Формування особистості провізора	2
6	Основи професійних комунікацій	2
7	Морально-психологічний клімат в колективі	2
8	Стимулювання роботи фармацевтичних працівників	2
9	Тема 9. Експрес-контроль 1	2
Змістовий модуль 2. Етичні, моральні, деонтологічні основи взаємодії суб`єктів на фармацевтичному ринку. Основи фармацевтичної етики і деонтології		
10	Біоетика як сучасний напрямок медицини та фармації	2
11	Етичні та фармацевтичні принципи просування ЛЗ на фармацевтичний ринок	2
12	Етичні аспекти керівництва трудовими колективами в аптечних /фармацевтичних організаціях	2
13	Бізнес-етика	2

14	Права та відповідальність фармацевтичного працівника	2
15	Етичні принципи при самостійному лікуванні безрецептурними препаратами в світовій практиці. Належна аптечна практика. Захист прав споживача.	2
16	Експрес-контроль 2	2
Усього		32 год

Самостійна робота здобувача освіти з ОК «Етика і деонтологія у фармації» визначається програмою і включає наступні етапи:

- підготовку до виконання практичних робіт;
- вивчення тем, що виносяться на самостійне опрацювання;
- інформативний пошук матеріалів позааудиторно за тематиками практичних занять (в т.ч. підготовка реферативних оглядів, доповідей, науково-практичних робіт, презентацій за тематикою пошуку);
- підготовку до підсумкового контрольного оцінювання.

На самостійне опрацювання матеріалу за програмою передбачено 40 год.

Теми науково-інформаційного пошуку для самостійного опрацювання здобувачами освіти:

1. Етика як наука: етимологія терміну
2. Етика: поняття, структура
3. Завдання та функції етики
4. Основні етапи становлення етики
5. Зростання ролі етики на рубежі XX і XXI століть
6. Поняття моралі
7. Мораль: теорії походження
8. Ознаки моралі
9. Структура моралі
10. Релігійна концепція моралі
11. Натуралістична концепція етики та моралі
12. Соціально-історична концепція моралі
13. Поняття „мораль” і „моральність”
14. Мораль і духовність
15. Основні концепції походження моралі
16. Функції моралі
17. Характеристика понять моральної свідомості
18. Поняття моральної практики
19. Поняття та структура етичного знання
20. Мораль і право: спільні риси
21. Мораль і право: відмінні риси
22. Співіснування та взаємовплив моралі і права
23. Школа Аристотеля
24. Стоїки та моралісти у становленні етики
25. Платон у розвитку етики
26. Софісти та релятивісти як античні приклади становлення етики
27. Представники етичного раціоналізму
28. Етичний евідемонізм

29. Представники етичного гедонізму
30. Римський стоїцизм
31. Етика середньовіччя (V-XV ст.)
32. Представники геоцентризму
33. Християнські мислителі в етичному становленні
34. Релігійні догмати етики
35. Епоха Нового часу та розвиток етичного мислення
36. Поняття скептетизму
37. Природа розумного егоїзму
38. Етична думка кінця XIX і всього XX століття
39. Етика та філософія життя
40. Зростання ролі етики на рубежі XX і XXI століть
41. Етика XXI століття
42. Філософія сучасної думки
43. Концепція етики у формуванні мислення сучасних поколінь
44. Етика, релігійність, моральність. Духовність
45. Значення етики у нашому житті
46. Вчинок як початковий елемент етичної поведінки
47. Суть етичної свободи
48. Специфіка професійної моральності і професійної етики
49. Основні поняття професійної моральності
50. Професійна честь і гідність
51. Принципи професійної моралі
52. Ділова етика і духовність
53. Етичне виховання
54. Історичні аспекти фармацевтичної етики і деонтології
55. Особливості фармацевтичної етики
56. Особливості фармацевтичної деонтології
57. Клятва Гіппократа
58. Історія становлення етики в медичних та фармацевтичних колах
59. Вчені середньовіччя, їх вплив у становленні етичного виховання
60. Клятва провізора
61. Проблеми загальномедичної сучасної етики і деонтології.
62. Основні положення Етичного кодексу фармацевта
63. Вимоги до провізора згідно кодексу фармацевта
64. Роль етики і деонтології у формуванні особи фармацевта (провізора)
65. Етика взаємостосунків провізора і хворого.
66. Професійні вимоги до провізора
67. Етичний зміст взаємостосунків провізора і лікаря.
68. Чого неможна робити лікарю і провізору в нормах етичного кодексу
69. Концепція фармацевтичної допомоги
70. Фармацевтична діяльність: сутність поняття, значення, вплив на формування особистості
71. Поняття фармацевтичної етики
72. Поняття фармацевтичної деонтології
73. Етика реалізації продукції (продажів)
74. Розробка і прийняття етичних кодексів в галузі фармації
75. Етичний кодекс фармацевта
76. Просування на ринок лікарських препаратів.

77. Рекламування лікарських препаратів серед лікарів і населення
78. Робота медичних представників по просуванню лікарських препаратів на ринок.
79. Постмаркетингові наукові дослідження
80. Вимоги до інформації, що розміщується в анотаціях, вкладишах і брошурах.

Упакування і маркірування

81. Належна аптечна практика
82. Захист прав споживачів
83. Етичний Кодекс фармацевта України: поняття та сутність.
84. Загальні принципи та положення Етичного Кодексу фармацевта
85. Взаємовідносини між фармацевтичним працівником і лікарем
86. Взаємовідносини між фармацевтичним працівником і колегами
87. Взаємовідносини між фармацевтичним працівником і пацієнтом
88. Лікарська етика. Клятва Гіппократа
89. Взаємовідносини в колективі. Професійне спілкування
90. Основні відмінності Етичного Кодексу фармацевта та лікарської етики

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо студента: студент повинен відвідувати лекції і практичні заняття. Пропущені без поважних причин заняття потрібно відпрацювати: підготувати конспект лекції, пройти опитування за темою практичного заняття, письмово оформити протокол заняття.

Політика щодо академічної доброчесності: усі завдання студент повинен виконувати самостійно.

Політика щодо дедлайнів і перескладання: у випадку пропуску лекції без поважної причини студент готує конспект до наступного практичного заняття. До закінчення вивчення модуля студент повинен відпрацювати усі практичні заняття.

V. Підсумковий контроль

Вивчення освітнього компонента «Етика і деонтологія у фармації» здійснюється впродовж одного семестру на першому році навчання (1-ий семестр). За результатами поточної навчальної діяльності складається залік. До підсумкової атестації допускаються лише ті студенти, які не мають академічної заборгованості і мають середній бал за поточну навчальну діяльність не менше 60 балів та не менш 90% з загального контрольного оцінювання продовж семестру. Залік оцінюється за традиційною шкалою оцінювання.

Залік – це форма підсумкового контролю засвоєння студентом теоретичного і практичного матеріалу з окремого освітнього компоненту за весь навчальний цикл, що проводиться як контрольний захід.

Якщо упродовж семестру здобувач освіти набрав за поточне оцінювання в підсумку сумарно 60 балів і більше, він може не складати екзамен. У випадку незадовільної підсумкової оцінки (менше 60 балів) або за бажанням підвищити свій результат студент:

- може добрати бали, виконавши певний вид робіт (наприклад, здати одну із тем або перездати відповідну тему, шляхом написання тесту, розв'язання ситуаційної задачі, усного опитування тощо);

- складає залік, який включає весь навчальний матеріал ОК «Етика і деонтологія у фармації».

Поточний контроль успішності оцінюється у 100 балів.

VI. Розподіл балів і критерії оцінювання

6.1. Методи та засоби діагностики успішності

Відвідування лекцій (наявність якісного конспекту). Підготовка до практичних занять, усні / письмові допуски до практичних робіт; комп'ютерне тестування; якість виконання й оформлення зошиту практичних робіт та захист роботи; індивідуальна (позааудиторна) робота та активність здобувача на занятті; навички професійного спілкування.; тренінг як спосіб висловлювання рівня знань за певною тематикою.

6.2. Оцінювання всіх видів робіт студентів

Оцінювання виконання практичної роботи у поточному контролі

№ практичного заняття	Вид контролю				Загальний бал
	Контроль теоретичних знань		Контроль набуття практичних навичок		
	Навички спілкування (участь в обговоренні теми заняття, тренінг)	Тестування	Виконання практичних завдань (індивідуальна робота на занятті, моделювання ситуацій, розв'язування задач)	Самостійна робота (проведення досліджень та оцінка їх результатів)	
1	НСп-1			СР-1	2
2	НСп-1	Т-2	ІРС-2	СР-1	6
3	НСп-1	Т-2		СР-1	4
4		Т-2	ІРС-2	СР-1	5
5	НСп-1	Т-2	ІРС-2		5
6	Тр-1	Т-2	ІРС-2	СР-1	6
7		Т-2	ІРС-1	СР-1	4
8	Тр-1	Т-2	ІРС-1	СР-1	5
9		Т-15			15
10	Тр-1	Т-2	ІРС-2	СР-1	6
11	НСп-1	Т-2	ІРС-1	СР-1	5
12	НСп-1	Т-2	ІРС-2		5
13	Тр-1	Т-2	ІРС-2	СР-1	6
14	НСп-1	Т-1	ІРС-2	СР-1	5
15	Тр-1	Т-2	ІРС-2	СР-1	6
16		Т-10	ВСЗ-5		15
Усього					100 балів

У поточному контролі передбачено проведення 2-х експрес-контролів з оцінюванням у 15 балів кожен. Оцінюється виконання тестових завдань, опрацювання ситуаційних задач, тощо.

Оцінювання заліку

Вид роботи, бали		Загальний бал
Тести, 50 питань	Розв'язок ситуаційного завдання, 5 завдань	100 балів
1 питання - 1 бал; загалом – 50 балів	1 завдання - 10 балів; загалом – 50 балів	

Перелік питань, що виносяться на залік

Тема 1. Професійна етика фармацевтичних працівників

1. Мораль, її функції.
2. Виховання морально-етичних цінностей: чесність, милосердя, совісність, відповідальність за доручену справу і таке ін.
3. Деонтологія.
4. Становлення фармацевтичної деонтології.
5. Досвід минулого з медицини та фармації в підготовці фармацевтичних працівників.
6. Клятва Гіппократа.
7. Біоетика в фармації.

Тема 2. Історичний шлях становлення фармацевтичної етики

1. Історичний шлях становлення етики та фармацевтичної етики зокрема.
2. Історичний шлях розвитку деонтології.
3. Становлення фармацевтичної деонтології. Досвід минулого.
4. Школа Аристотеля.
5. Стоїки, моралісти, софісти, релятивісти.
6. Представники етичного раціоналізму.
7. Етичний евідемонізм, гедонізм.
8. Римський стоїцизм.
9. Етика середньовіччя (V-XV ст.)
10. Представники геоцентризму.
11. Християнські мислителі в етичному становленні.
12. Релігійні догмати етики.
13. Епоха Нового часу та розвиток етичного мислення.
14. Поняття скептетизму, розумного егоїзму.
15. Етика кінця XIX і всього XX століття.
16. Етика на рубежі XX і XXI століть.
17. Етика XXI століття.

Тема 3. Етика в системі знання про мораль. Моральна духовність. Моральна свідомість.

1. Основні етапи становлення етики.
2. Етика в системі знання про мораль.
3. Мораль і духовність.
4. Основні концепції походження моралі.
5. Функції моралі.
6. Характеристика понять моральної свідомості.
7. Добро і зло, борг, совість, честь, гідність, справедливість, обов'язок, щастя, надія, зміст життя

Тема 4. Етична поведінка. Професійна моральність і свобода.

1. Вчинок як початковий елемент етичної поведінки.
2. Суть етичної свободи.
3. Специфіка професійної моральності і професійної етики.
4. Основні поняття професійної моральності.
5. Ділова етика і духовність.
6. Етичне виховання.
7. Випадки деетизації та дегуманізації в сучасній медицині та фармації.
8. ВООЗ про підготовку та вимоги до сучасних провізорів (фармацевтів).
9. Кодекс фармацевта.

Тема 5. Етичні принципи взаємостосунків фармацевтичних працівників.

1. Історія формування фармацевтичної етики. Формування особистості провізора.
2. Фармацевтична етика, фармацевтична деонтологія.
3. Історичні аспекти розвитку фармацевтичної етики і деонтології.
4. Роль етики і деонтології у формуванні особи фармацевта (провізора).

5. Клятва Гіппократа.
6. Етичний кодекс фармацевтичних працівників України.
7. Клятва фармацевта.
8. Належна фармацевтична практика.
9. Поняття про лікарський засіб (ЛЗ), оригінальний та генеричний ЛЗ.
10. Проблемні питання сьогодення в фармації: комерційний характер роботи аптечних закладів і соціальна їх функція,
11. Проблемні питання сьогодення в фармації: надходження на фармацевтичний ринок неякісних та фальсифікованих лікарських засобів
12. Проблемні питання сьогодення в фармації: участь бізнесменів в діяльності аптечних та фармацевтичних закладів, тощо.

Тема 6. Основи професійних комунікацій.

1. Вміння спілкуватися з людьми – шлях до успіху.
2. Мовні та психологічні ключі визначення типу людини.
3. Етика взаємостосунків провізора і хворого.
4. Диференційований підхід до споживачів.
5. Стандарти обслуговування (алгоритм спілкування провізорів/фармацевтів із пацієнтом в аптеці).
6. Контроль якості обслуговування споживачів аптеки: внутрішні інспекції та метод MYSTERY SHOPPING (таємничий покупець).
7. Належна фармацевтична опіка.
8. Протоколи провізора (фармацевта) при відпуску безрецептурних лікарських засобів.
9. Етика взаємостосунків лікар – хворий – провізор/фармацевт.
10. Взаємовідносини провізора/фармацевта та лікаря.
11. Взаємовідносини провізорів у колективі.
12. Взаємовідносини провізорів/фармацевтів з медичними представниками.

Тема 7. Морально-психологічний клімат в колективі.

1. Система цінностей, правила, психологічний клімат.
2. Етичні кодекси.
3. Корпоративна культура аптечних/фармацевтичних закладів.
4. Складові корпоративної культури.
5. Імідж аптечного закладу.
6. Лояльність або залученість колективу.
7. Види корпоративних культур.
8. Моніторинг корпоративної культури.

Тема 8. Стимулювання роботи фармацевтичних працівників

1. Життєві цінності та пріоритети фармацевтичних працівників.
2. Ієрархія потреб провізора (фармацевта).
3. Роль мотивації в діяльності провізора (фармацевта).
4. Форми стимулювання праці.
5. Методи мотивації: економічний метод, нові завдання: «збагачення роботи», залучення до керівництва.
6. Демотивуючі фактори, які заважають роботі аптек.
7. Стрес.
8. Емоційна виснаженість.
9. Причини незадоволеності від роботи та шляхи їх усунення.

Тема 10. Біоетика як сучасний напрямок медицини та фармації

1. Історія становлення біоетики.
2. Правила і принципи біоетики.
3. Біоетичні аспекти клінічних випробувань нових ЛЗ.
4. Захист прав пацієнтів при проведенні клінічних випробувань нових та генеричних ЛЗ.
5. Роль Етичних комітетів.
6. Концепція «3R» Расела та Берча.

Тема 11. Етичні та біоетичні принципи просування лікарських засобів на фармацевтичний ринок

1. Неетичні дії суб'єктів ринку.
2. Критерії ВООЗ з просування ЛЗ на ринок.
3. Мета критеріїв, сфера їх використання.
4. Правила належної промоції фармацевтичними компаніями лікарських засобів професіоналам охорони здоров'я.
5. Рекламування ЛЗ серед лікарів та населення.
6. Робота медичних представників.
7. Симпозіуми та наукові наради як спосіб просування ЛЗ.
8. Вимоги до інформації в інструкціях з медичного призначення ЛЗ.
9. Упаковка та маркування.
10. Постмаркетингові дослідження.
11. Самостійне лікування безрецептурними ЛЗ.

Тема 12. Етичні аспекти керівництва трудовими колективами в аптечних/фармацевтичних організаціях.

1. Управлінська етика: визначення, сутність.
2. Основні ознаки колективу.
3. Обмеження, які заважають роботі колективу.
4. Формування етичних норм і культури підприємництва в організаціях.
5. Етичні кодекси робітників і службовців.
6. Етичні відносини в колективі.
7. Загальні принципи спілкування керівника із підлеглими.
8. Етичні аспекти адаптації нових працівників та молодих фахівців.
9. Оцінка персоналу.
10. Навчання персоналу.

Тема 13. Бізнес-етика

1. Соціальна відповідальність бізнесу: «за» і «проти».
2. Труднощі та перспективи фармацевтичної індустрії.
3. Порушення принципів етики при просуванні ЛЗ на ринок.
4. Етика ділових відносин.
5. Мовна та психологічна культура ділового спілкування.
6. Невербальні засоби в діловій мовній практиці.
7. Особливості ведення бізнесу в інших країнах.

Тема 14. Права та відповідальність фармацевтичного працівника

1. Права та обов'язки провізора (фармацевта).
2. Соціальний захист фармацевтичного працівника.
3. Належне виконання професійних обов'язків.
4. Неналежне виконання професійних обов'язків.
5. Правопорушення і відповідальність.
6. Види відповідальності: дисциплінарна, матеріальна, моральна, адміністративна та кримінальна.
7. Ятрогенні захворювання і помилки провізорів.
8. Попередження помилок провізорів.

Тема 15. Етичні принципи при самостійному лікуванні безрецептурними препаратами в світовій практиці. Належна аптечна практика. Захист прав споживача.

1. ОТС-препарати.
2. Самостійне лікування безрецептурними препаратами в світовій практиці.
3. Належна аптечна практика (НАП).
4. Основні елементи діяльності НАП: діяльність, пов'язана з зміцненням здоров'я
5. Основні елементи діяльності НАП: діяльність, пов'язана з уникненням погіршення здоров'я
6. Основні елементи діяльності НАП: діяльність, пов'язана з досягненням здорового способу життя.

7. Діяльність, пов'язана з поставками, використанням ЛЗ і пристроїв для їх введення (що можливе здійснити в аптеці, лікувально-профілактичній установі, домашніх умовах).
8. Діяльність, пов'язана з самолікуванням, включаючи ради з ЛЗ і, де доцільно, наданням лікарських засобів.
9. Діяльність, пов'язана з впливом на призначення і вживання ЛЗ.
10. Забезпечення якості, ефективності і безпеки вживання лікарських засобів.
11. Захист прав споживача.

VII. Шкала оцінювання

Шкала оцінювання, де формою контролю є залік

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
1–59	Незараховано (необхідне перескладання)

VIII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна література

1. Дацко А.Й. Етика і деонтологія у фармації: метод. вказівки та перелік завдань до практичних занять студентів фармацевтичного факультету/ А.Й.Дацко, Я.О.Гриньків. Львів, 2007. 50 с.
2. Мнушко З. М. Менеджмент та маркетинг у фармації. Ч. II. Маркетинг у фармації: підручн. для студ. ВНЗ. 2-ге вид., доп. та перероб. / З. М. Мнушко, Н. М. Діхтярьова; за ред. З. М. Мнушко. Х. : НФаУ : Золоті сторінки 2010. 512 с.
3. Сметаніна К.І. Фармацевтична допомога геріатричним хворим: Навчальний посібник для слухачів курсів підвищення кваліфікації, спеціалістів із «Загальної фармації» та «Організації і управління фармацією». Львів, 2011. 120 с.
4. Етика фармацевтичної діяльності: метод. рек. для підготовки та проведення практичних занять з курсу «Управління та економіка фармації» в системі післядипломної освіти спеціалістів фармації ПК «Фармація» МОЗ і АМН України/ В. М. Толочко, Ю. П. Медведєва. Х. : Вид-во НФаУ. 2010. 28 с.
5. Терешкевич Г.Т. Основи біоетики та біобезпеки: підручник. Тернопіль: ТДМУ, 2014. 400с.

Додаткова література

6. Галкін О.Ю. Біоетика в Україні: від теорії до практики. Нормативно-правові та навчально-наукові аспекти / О.Ю. Галкін, А.А. Григоренко // Наукові вісті НТУУ "КПІ". 2011. №3. С. 12-19.
7. Губіна Н.В. Етика і деонтологія у фармації: нові аспекти викладання в рамках кредитно-модульної системи / Н.В. Губіна // Науковий вісник Ужгородського університету, серія «Медицина». 2015. Вип. 1 (51). С. 266-268.
89. Етична декларація – стандарт поведінки медпредставника, провізора-консультанта в інформаційно-довідковій та рекламній діяльності при просуванні ліків на фармацевтичному

ринку України/ М. С. Пономаренко, А. А. Бабський, Т. М. Краснянська та ін.// Фармац. журн. 2007. № 5. С. 35 – 41.

10.Етичні стандарти та правила поведінки медичного представника фірми-виробника лікарських засобів в Україні / М. С. Пономаренко, В. О. Борищук, А. А. Бабський та ін. К.: Прінт Квік, 2007. 12 с.

11.Дослідження впровадження етичного кодексу фармацевтичних працівників України у практичну діяльність / А. А. Котвіцька, І. О. Сурікова, Н. Б. Гавриш // Соціальна фармація в охороні здоров'я. 2015. № 1. С. 45-52.

12.Міжнародні етичні принципи фармацевтів // Еженедельник Аптека. 2001. № 291 (20). С. 8-11.

13.Провізор як провідник принципів біоетики у фармацевтичній практиці /О.М. Грищенко, В.Л.Кулініченко, О.М.Тернова, В.І.Тодорова //Фармац. журн. 2003. №4. С. 46–50.

14.Ролі аптекних фахівців з погляду соціальної фармації / Б. П. Громовик, Л. М. Унгурян// Актуальні питання фармацевтичної і медичної науки та практики. 2013. № 3. С. 126–128.

15.Сметаніна К.І. Основи стандартизації та сертифікації лікарських засобів: Навчальний посібник для спеціалістів з «Організації і управління фармацією, «Загальної фармації», провізорів-інтернів». Вінниця: Нова книга, 2010. 376 с.

16.Сметаніна К.І. Геріатричні хворі: проблематика комплаєнсу та шляхи його оптимізації (погляд провізора) //Ліки України. 2014. № 2 (178). С. 47- 50.

17.Сметаніна К.І., Шестопалова Е.В., Кацай Н.В. Фармацевтична етика та деонтологія в практиці звичайного провізора // Ліки – людині. Сучасні проблеми фармакотерапії і призначення лікарських засобів : Матер. XXXIII Всеукр. наук.-практ. конф. за уч. міжнар. спец. (м.Харків, 08 квітня 2016 р.). Х.: НфаУ, 2016. С.187-188.

18.Сметаніна К.І. Паліативна допомога людям похилого віку – обов'язок держави перед громадянами // Фармацевт практик. №2 (26.02.2020). 2020. Дж.дступу: <https://fp.com.ua/>

19.Толочко В.М. Етика фармацевтичної діяльності: метод. реком. до підготов. та провед. практ. і семінар. занять з курсу „Управління та економіка фармації” в сист. післядипломн. освіти спец. фармації / В.М. Толочко, Ю.П. Медведєва. Х.: Вид-во НФаУ, 2010. 28 с.

20.Фармацевтична практика: логістичні, інформаційні, нейроекономічні та соціальні аспекти: монографія / Л.М. Унгурян, Б.П.Громовик. Львів: Простір-М, 2016. 155 с.

21.Фармацевтичне право як базова основа вдосконалення соціальних і морально-етичних правовідносин між лікарем, хворим і провізором у фармацевтичному бізнес середовищі /В.О.Шаповалова, З.С. Галаван, С.І. Зброжек, В.В. Шаповалов, Л.О. Гуторова //Фармац. журн. 2006. №2. С.33–38.

Інформаційні ресурси

1. Законодавство України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws>

2. Нормативно-директивні документи МОЗ України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://mozdocs.kiev.ua>

3. Державний формуляр лікарських засобів. Випуск дванадцятий / МОЗ України, 2020 /Інтернет ресурс <http://www.moz.gov.ua/ua/portal/>

4. Державний реєстр лікарських засобів України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.drlz.com.ua/ibp/ddsite.nsf/all/shlist?opendocument>.

5. Compendium online. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://compendium.com.ua/bad/>.
6. Еженедельник «Аптека» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.apteka.ua/>.
7. Пошукова база ліків [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://tabletki.ua/uk/>.
8. Регуляторна база НТА України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.hta.ua>
9. Багирова В. Л. Концепция фармацевтической помощи. Фармацевтическая этика и деонтология [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.solvay-pharma.ru/articles/article.aspx?id=4465&rid=135>
10. Етичні засади у фармації: навчати, виховувати, зберігати традиції [Електронний ресурс]//Фармацевт Практик.-2014.-№12.- Режим доступу: <http://fp.com.ua/articles/etichni-zasadi-u-farmatsiyi-navchati-vihovuvati-zberigati-traditsiyi/>
11. Етичний кодекс фармацевтичних працівників України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.apteka.ua/article/126803>
12. Законодавство України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws>.
13. Закон України «Про захист суспільної моралі» від 20.11.2003 № 1296-І [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1296-15>.
14. Меморандум з належної практики інформування про лікарські засоби фахівців сфери охорони здоров'я від 12.07.2012 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.apteka.ua/article/151064>
15. Нормативно-директивні документи МОЗ України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://mozdocs.kiev.ua>.
16. Нові обмеження для фармацевтичних компаній [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.jurblog.com.ua/2012/07/>
17. Правила належної промоції фармацевтичними компаніями лікарських засобів професіоналам охорони здоров'я [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.apteka.ua/article/65892>
18. Про внесення зміни до Основ законодавства України про охорону здоров'я щодо встановлення обмежень для медичних і фармацевтичних працівників під час здійснення ними професійної діяльності: Закон України від 04.07.2012 № 5036-VI [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5036-17>
19. Сметаніна К.І. Відеолекція «Хто такий провізор?» // Рубрика «Знай БІЛЬШЕ». ТРК Аверс. Unsubscribe from ТРК Аверс Cancel Unsubscribe. 6 лип. 2020 р. - Автор відео ТРК Аверс <https://www.youtube.com/watch?v=WeMonpJuQrw>.